

Les medalles antigues de Montserrat

per Manuel Forasté

Segons un gravat al boix datat a Montserrat l'any 1499 i signat pel gravador alemany Joham Luschner, tenim notícies de com era la representació iconogràfica de la Verge de Montserrat durant el segle XV. La mateixa disposició de la imatge també es troba en altres gravats francesos, italians i alemanys de la mateixa època o un xic posteriors. En tots ells la nota més característica és la posició del Nen Jesús agafant amb la mà una grossa serra i serrant ell mateix la muntanya.

No sabem si aquesta imatge es va fer primer en els gravats o en les medalles, però el fet és que la trobem en els exemplars més antics de la nostra medallística religiosa.

Una altra dada ens la dona la referència d'un document de l'any 1421 en el qual la Reina Maria, esposa del Magnànim, va anar a passar uns dies a Montserrat i en marxar-ne va comprar com a record uns rosaris de boix i unes "senyals destany e plom ab la empremta de Sancta Maria". És la primera informació que es posseeix sobre les medalles de Montserrat.

D'aquestes peces de suma raresa solament se'n coneixen tres, i totes elles en mala conservació degut al desgast del temps i a la pobresa del seu metall. Aquí donem la referència d'una d'elles.

Núm. I. Anvers: La Verge de perfil aguanta el Nen Jesús dempeus a la falda. Ambdós duen aurèola. L'infant aguanta una grossa serra i és ell mateix qui serra els penyals de la muntanya.

Revers: La Puríssima Concepció envoltada de raigs de llum.

La medalla és de plom, o d'estany i plom com diu la referència, i no porta cap lletra per a la seva identificació, però es pot classificar per les seves característiques, ja que amb la serra i les muntanyes queda prou ben determinada. Porta tres petits pernys, tanmateix per significar els braços de la creu, i l'anella és plana. Segurament que aquestes medalles foren fetes aquí mateix a Montserrat, encara que no sabem d'on provenien els exemplars que varen servir per a fer els motlles. Mides: 17x14. Pes: 4 g.

Més tard i segurament per la influència de l'abat de Montserrat, Juliano Della Rovera (1472-1483) que era italià, les medalles foren importades de Roma on ja hi havia gravadors i tallers per encunyar medalles d'altres metalls.

Aquestes peces ja han arribat en més abundor encara que continuen essent molt escadusseres.

En les primeres, de finals del segle XV o principis del XVI, hi trobem dos exemplars molt curiosos, ja que mantenen els tres pernys en forma de creu, però l'anella ja és girada.

Aquestes medalles no hi ha dubte que eren fetes a Roma on ja hi havia tallers especialitzats en l'encunyació de medalles i que feien de totes les advocacions. La llegenda, abreujada, també està escrita en italià: *LA MADONA DI MONSERRATO*. L'estil renaixentista dels encunys ens ho confirma.

Núm. II. Anvers: Imatge de la Mare de Déu que, asseguda sobre les roques, aguanta l'Infant Jesús, el qual nu i dempeus sobre la falda agafa la serra en actitud de serrar els penyals. Ambdós duen aurèola. Llegenda: *LA•M•D•MON•SER*

Revers: Crist en creu enmig de Sant Joan i de la Verge Maria.

La medalla és de bronze i porta tres petits pernys arrodonits en forma de creu. Mides: 26x17. Pes: 3 g.

Núm. III. Anvers: Semblant a l'anterior amb algunes diferències que fa que tot i ésser aparentment iguals denoten que són de diferent motlle. Llegenda: *M•D•MON•SER*

Revers: Imatge de Sant Benet amb atributs abacials, com és el bàcul. Llegenda: *S•BENE•ORA•PRON•*

La medalla és de plata i té l'originalitat que en lloc dels tres pernys hi duu tres flors de lis en la mateixa forma de creu. Mides: 25x16. Pes: 2'5 g.

Hem cregut que aquestes medalles amb els pernys eren de les més antigues conegudes.

A partir d'ara els altres exemplars perden aquests atributs, però per les seves característiques i per l'anella girada pertanyen totes elles al segle XVI.

Núm. IV. Anvers: Semblant a l'anterior amb una gran varietat de detalls que la fan completament diferent. Llegenda: *M•D•MON•SER*

AMB TOTA SEGURETAT...

MSS

Mútua de Seguros de Sabadell

Indústria, 16

Tels. 725 91 33 - 725 93 43 SABADELL

AMB TOTA SEGURETAT...

MSS

Mútua de Seguros de Sabadell

Indústria, 16

Tels. 725 91 33 - 725 93 43 SABADELL

Núm. VII. Anvers: Repetició de la mateixa iconografia amb la serra i la muntanya. Llegenda M•D•MON

Núm. VIII. Anvers: Bonic exemplar de bona mida que també porta la inscripció de ROMA. Iconografia semblant al tipus general però amb la variant que la Verge porta aurèola, i l'Infant nimbe de raigs de llum. La llegenda la trobem escrita en català amb totes les seves lletres, inclosa la lletra T que apareix per primera vegada S•M•D•MONTSERRAT

Revers: La custòdia, amb la sagrada forma adorada per dos àngels. Llegenda S•LAV•IL•SS. La medalla és de bronze i té la rara particularitat que l'anella és plana enmig de tantes medalles amb l'anella girada, de la mateixa època. Mides: 30x23. Pes 4,5 g.

Núm. IX. Anvers: Aquí ja tenim una superba medalla de mida força gran 40x37. L'hem posada a l'últim per la seva perfecció, ja que dins de la mateixa iconografia fa que pugui tractar-se d'un exemplar de finals del segle XVI. La Verge duu corona i tant Ella com l'Infant duen aurèola. El Nen Jesús ja va vestit amb una túnica. La llegenda, italianitzada, diu així: *LA MADON DI MONSERRATO*.

Revers: Estampa de la crucificció amb Jesús en creu voltat de la seva Mare i de diferents Sants. Llegenda: SOC•JE•SU

Aquesta és una bonica mostra de l'art renaixentista italià, ja que tota ella és de bona factura. La medalla és de bronze i duu l'anella girada. Pes. 22,5 g.

A partir d'aquí la imatge de la Mare de Déu de Montserrat canvia totalment. El Nen Jesús passa a seure a la falda de la seva mare. El grup es torna totalment frontal i està rodejat per la Santa Muntanya. Continuen essent fetes a Roma i mantenen l'anella girada pròpia dels segles XVII i XVIII. El barroc donarà nous ornaments i més ampulositat als vestits de la Verge i al seu tron però, amb tot, no superen la senzillesa i la ingenuïtat de la imatge de l'Infant Jesús serrant ell mateix els penyals del nostre Montserrat, la qual fa que aquesta actitud ens doni la referència per a classificar les medalles més antigues de la nostra terra.

Revers: Semblant a l'anterior, variant solament les lletres de la llegenda: S•BENE•ORA•PRO.

La medalla és de bronze i duu l'anella girada. Mides: 19x14. Pes: 1,5 g.

Núm. V. Anvers: Semblant al tipus II però en tractar-se d'un exemplar de mides tan reduïdes solament es poden observar els caràcters més generals com són la Verge, l'Infant i la serra.

Revers: Sant Benet, semblant a la descripció anterior.

La medalla és de bronze i no porta cap llegenda. L'anella, girada. Mides: 12x9. Pes: 0,7 g.

Núm. VI. Anvers: La mateixa descripció general del tipus. La Madona amb l'Infant, la serra i les muntanyes. La llegenda, molt abreujada, sols porta les lletres M•S•E

Revers: Sant Benet revestit d'abat amb aurèola, i la llegenda S•BEN•OR•PRO
La medalla és de bronze i duu l'anella girada. Mides: 18x14. Pes: 1,3 g.

**CIABARRO
ART**

Rambla de Sabadell, 82
Tel. 726 57 85 - SABADELL

És una gentilesa de:

**PEIX I MARISC
J. BARBERÁ**

Tels. 714 52 87-714 55 40

CASTELLAR
DEL VALLÈS